

KÍS PETRONELLA (1992) Cegléd

KÍS PETRONELLA

Sárközi Mátyás: '34, '44, '56 – PLUSZ

Kortárs Könyvkiadó, 2016

„Kell szerencse az élethez, de én sokszor voltam nehéz helyzetben, és mindig sikerült az újrakezdés. A lényeg, hogy szeretnék boldog lenni. Ehhez talán rögzös út vezet. Vannak olyan szerencsések, akiknek sima az útjuk, de azok soha nem voltak árnyékban, tehát nem tudják, milyen jó is a napfény. S hiába kapnak meg mindent könnyen az élettől, mégsem boldogok. Az az igazi, ha kiharcoljuk az élettől, hogy eljussunk a révig.”

A József Attila-díjas Sárközi Mátyás legújabb kötetének témaválasztása nem tartogat nagy meglepetéseket azoknak, akik ismerik és rendszeresen olvassák műveit. Szinte minden kötetében hiteles korrajzként elevenedik meg a régmúlt: a történelem bizonyos fordulópontjai, az emigráció, a társadalomba való beilleszkedés nehézségei. Regényei, elbeszélései visszaemlékezés jellegűek, hiszen az író saját bőrén is megtapasztalhatta az eseményeket: átélte a második világháborút, az '56-os forradalmat annak minden következményével, a Kádár-korszakot és a rendszerváltást is.

Jelen kötetet apró, praktikus, zsebkönyvnyi méretű kialakításának köszönhetően magunkkal vihetjük és könnyedén előkaphatjuk bárhol – akár a villamoson vagy sorban állás közben a kisboltban –, amikor van néhány percnyi szabad időnk.

Az összesen négy elbeszélést és egy beszélgetést tartalmazó kötetben ugyanúgy akad néhány éve megírt novella, mint 1989-es – ebből is láthatjuk, hogy a téma mit sem veszített aktualitásából az elmúlt csaknem harminc esztendő során –, azonban mindegyikük más perspektívából közelíti meg az eseményeket. A beszélgetés végén egészen napjainkig jutunk, és ekkorra rajzolódik ki igazán az olvasó előtt az elmúlt évtizedeken át hosszan elhúzó történelmi események láncolata és kihatása jelenlegi életünkre. Az elbeszélések elsősorban nem az egyes történelmi korszakok minél részletesebb bemutatására törekzenek: néhány momentum kiragadásával inkább az ezen időszakok mögött meg-

húzódó emberi sorsokat hivatottak szemléltetni. Hazájukból az ismeretlenbe menekülni kényszerülő, egy merőben új kultúrába és társadalomba asszimilálódni képtelen fiatalok, a világ legtávolabbi pontjain élő, egymásról sokszor mit sem tudó rokonok, családtagok – ezek azok az élethelyzetek, amelyekkel ma is családok ezrei kénytelenek megbirkózni.

Sárközi írásainak legnagyobb erénye az egyszerűség és a könnyedség, amihez időnként meglehetősen eredeti kivitelezés társul. Az első novella rendkívül izgalmas narrációs technikájának köszönhetően a kötet talán legbravúrosabban megírt elbeszélése. A Londonba emigrált Bánó család hétköznapijainak apró mozaikjait nagyrészt egymásnak küldött leveleikből, több szemszögből ismerhetjük meg. Ez a forma viszont nem enged teljes bepillantást az életükbe: a szereplők egymáshoz fűződő kapcsolatának feltárása, a töredékes be-

szélgetésfoszlányok, beszédhelyzetek összeillesztése és az ok-okozatok kiderítése az olvasóra vár. Ez pedig nem mindig magától értetődő, hiszen a szereplők részéről sok az elhallgatás, a levelek között esetenként jelentős időbeli hiátusok, ugrások tapasztalhatók. Közéjük alkalmanként egy egyes szám harmadik személyű elbeszélő is beékelődik, ami tovább színesíti a nézőpontok kavalkádját – a részek egyszer közvetlen és személyes jellegűek, másszor némileg eltá-

volítanak. Ugyanakkor érdekes adalékokkal szolgálnak az 1930-as évek korabeli öltözködési szokásokról, az aktuális európai politikai helyzetről és a kulturális életről.

A következő novella a második világháború idején játszódó én-elbeszélés egy nő szemszögéből, aki szerencsésen menekült meg a haláltól, és aki édesanyjáról évtizedek óta mit sem tud. Miután értesül anyja haláláról, családtagjai elvesztését idézi fel. Ez az írás, mivel az író saját impresszióit és családjá történetét rejti, hangulataiban nyomasztóan hitelesen ragadja meg az amszterdami közeget,

és festi le otthonának meghittségét ebben a számára idegen és embertelen világban. A harmadik elbeszélés az '56-os események és a szocializmus tükrében mutatja be, hogyan lehet és kell új életet kezdeni egy idegen országban, ahol az ember végre rálelhet a nyugalomra, és megtalálhatja lelki békéjét. Az író célja nem titkoltan ebben a történetben leginkább történelemközpontú, hiszen a fiatalabb generációk számára behatóbb képet kíván formálni a forradalomról két fiatal újságíró lencséjén keresztül, akiknek végig kellett nézniük hazájuk pusztulását.

A negyedik elbeszélés az '56-os emigránsokról szól. A külföldön kitaszított magyarok helyzetén túl a különböző nemzetiségű, kultúrájú társadalmak nehézségeire, az emberek egymás iránti gyanakvására és összeférhetetlenségére exponálódik. Ezzel érezhetően egyre inkább közeledünk ahhoz az időbeli szakaszhoz, amely a napjainkig ívelő égető problémákra igyekszik fókuszálni, noha más előzményekből és okokból kifolyólag: a 20. századi történelmi események évtizedeken át sújtó hatása mi-

att. A beszélgetés, amely a kötetet zárja, egy férfi őszinte vallomása arról, hogyan és miért szakadt el a hazájától, és kezdett új életet egyedül Londonban – ezzel pedig a 21. századba lépünk. Gyermekkorától kezdve eljutunk a román iskolarendszerig, amelyben kamasszá érett, és addig a számtalan, szerény megélhetést nyújtó kísérletig, amelyben fel kellett nőnie, és családjának biztosítania az életben maradási.

A kötet nem akar többet markolni, mint amennyit fog: a szerző egyik legnagyobb erőssége a leltisztultság. Nem bízza hatásvadász eszközökre a kiváltani áhított benyomásokat – pedig a témából adódóan megtehetné –, rutinosan húzza meg a határokat a sablonosság és a mesterkéeltség előtt. Sárközi Máttyás mindenkit megszólít egy kicsit: aki átélte az írásokban tárgyalt történelmi időszakok bármelyikét, aki érezte már idegennek magát a szülőföldjén, vagy éppen illetéktelennek külföldön, és aki veszítette már el barátját, családtagját, hozzátartozóját – avagy mindenét. Így aztán saját ajánlójára visszatérve: „azért csak olvassanak tovább.”

KONTRA ÁGNES

Hajnal Géza: Ördögárok

Kortárs, 2016

A Kortárs Kiadó két, egymástól címben – *Ördögárok* és *Kristóf* –, tartalomban és stílusban is eltérő, mégis logikai egységet alkotó irodalmi alkotást jelentetett meg egy kötetben, *Ördögárok* címen. A címben szereplő név egy létező patakot jelöl, amely a Nagykovácsi-medencében ered, s onnan délkeleti irányból érkezik a Hűvösvölgybe, majd a Hidász utcát elérve a föld alatt folytatja útját a Dunáig. Búvópatak, amely láthatatlanul élt és él ma is közöttünk, akárcsak az 1956-os budapesti forradalom emlékei. 1956 óta hatvan év, egy emberöltő telt el, amelyről a szerző ezzel a 2016-os Budapesti Tavaszi Könyvfesztiválra megjelenő könyvével emlékezett meg.

Hajnal Géza egyike volt azoknak a szerencsés diákoknak, akik Magyarország 20. századi történelmének talán legnehezebb napjait nemcsak középiskolás történelemkönyvekből, hanem a modern kori magyar keresztényüldözést személyesen is át-

élő jezsuita szerzetes személyes életvallomásaiból is megismerhették. Váczy Jenő atya börtönévei után kötelességének érezte, hogy lelki és erkölcsi tanítása mellett beszéljen a fiataloknak nemzeti történelmünk sokáig eltitkolt, valós részleteiről is. Az író elsődleges célja, hogy Váczy Jenő jezsuita atyának – és vele együtt minden sokat szenvedett, hitét és nézeteit megtartó papnak, szerzetesnek és szerzetesnárnak – irodalmi és lelki emléket állítson, ugyanakkor, generációk közötti híd szerepét betöltve, korunk középiskolásainak továbbadja autentikus forrásának drámai tapasztalatait.

A könyv első részében az *Ördögárok* cím után különös műfaji megjelölést olvashatunk: „Drámázat három jelenetben”. Az egyedi műfajmegnevezés, amely a dráma és a példázat szavak kombinációja, előrevetíti azt a szerzői célkitűzést, hogy egyrészt nem minden elemében szeretné követni a dráma műfajának konvencióit, másrészt arra is felhívja